

Rut Ver

DOK **SMO**
BILI ŽIVI

Preveo Vladimir D. Nikolić

 izdavaštvo **vulkan**

Beograd, 2017.

Za Kejt; za ostale tri petine. S ljubavlju.

*U mračnoj, mračnoj šumi bila je mračna, mračna kuća;
A u mračnoj, mračnoj kući bila je mračna, mračna soba;
A u mračnoj, mračnoj sobi bila je mračna, mračna škrinja;
A u mračnoj, mračnoj škrinji bio je... kostur.*

Narodna priča

Trčim.

Trčim kroz šumu obasjanu mesečinom, dok mi grane cepaju odeću, a stopala se zapliću u paprat povijenu od snega.

Trnovito žbunje grebemi ruke. Dah mi para grlo. Boli. Sve me boli.

Ali to je ono što radim. Trčim. Mogu ja to.

Uvek kada trčim, u mislima ponavljam neku mantru. Na umu mi je vreme koje želim da postignem, ili frustracije koje izbacujem iz sebe dok dobujem po tlu.

Ali sada mi u glavi odjekuje samo jedna reč, samo jedna misao.

Džejms. Džejms. Džejms.

Moram da stignem tamo. Moram da stignem do puta pre nego što...

Odjednom je tu, crna asfaltna zmija na mesečini, čujem sve bližu riku motora, bele linije blešte toliko jako da me oči bole, a crna stabla su kao linije na beloj pozadini.

Jesam li zakasnila?

Prisiljavam se da prevalim poslednjih trideset metara, saplićući se preko panjeva, dok mi srce u grudima tuče kao ludo.

Džejms.

Da, zakasnila sam – kola su preblizu, ne mogu da ih zaustavim.

Bacam se na asfalt, ispruženih ruku.

„Stani!“

1

Boli. Sve me boli. Svetlost u očima, bol u glavi. U nozdrvama osećam zadah krvi, šake su mi lepljive od nje.

„Leonora?“

Jedva razabiram glas kroz izmaglicu bola. Pokušavam da odmahnem glavom, a moje usne odbijaju da oblikuju reči.

„Leonora, bezbedna si, u bolnici si. Vodimo te na skeniranje.“

To je neka žena, govori jasno i glasno. Njen glas boli.

„Želiš li da pozovemo nekoga?“

Ponovo pokušavam da odmahnem glavom.

„Ne pomeraj se“, kaže mi. „Imaš povredu glave.“

„Nora“, šapućem.

„Želiš da pozovemo Noru? Ko je Nora?“

„Ja... moje ime.“

„U redu, Nora. Samo pokušaj da se opustiš. Ovo neće boleti.“

Ali boli. Sve me boli.

Šta se desilo?

Šta sam učinila?

2

Čim sam se probudila, znala sam da je dan kao stvoren za trčanje po parku, za najdužu deonicu koju prelazim, oko petnaest kilometara. Zruci jesenjeg sunca iskradali su se kroz roletne od ratana, pozlaćujući posteljinu, i odmah sam osetila miris kiše koja je pala tokom noći, zamišljajući lišće na stablu platana na ulici, koje tek što je odenulo zlatnosmeđu boju. Zatvorila sam oči i protegnula se, osluškujući škljocanje i ječanje grejanja i prigušeno urlanje saobraćaja. Osećala sam svaki mišić u telu i radovala se predstojećem danu.

Jutro uvek započinjem na isti način. Možda to ima neke veze s tim što živim sama – to vam omogućava da postanete robovi navika, nema spoljašnjih ometanja, nema cimera da ispiju poslednji gutljaj mleka, nema mačke da iskašlja klupko dlaka na tepih. Znaete da će, kada se probudite, ono što ste sinoć ostavili u ormanu i dalje biti u ormanu. Sve je pod vašom kontrolom.

Ili možda ima neke veze s radom od kuće. Kada ne morate da idete napolje, na neki posao sa uobičajenim radnim vremenom, veoma se lako dogodi da dani postanu bezoblični, da se sliju u jedan. Možete da shvatite da ste još u šlafroku u pet posle podne, a da je mlekadžija jedina osoba koju ste videli u toku dana. Ima dana kada ne čujem ni jedan jedini ljudski glas, ne računajući radio, i znate šta? Uopšte nemam problem sa tim. Dobro je to za jednu spisateljicu, na mnogo načina – sami ste s glasovima u svojoj glavi, s likovima koje ste stvorili. U tišini, oni postaju veoma stvarni. Ipak, nije to baš najzdraviji način da se živi. Zato

je važno imati određene navike. One vam pružaju nešto za šta možete da se uhvatite, nešto pomoću čega ćete razlikovati radne dane od neradnih.

Moj dan počinje ovako.

Grejanje se uključuje tačno u 6.30, a zavijanje kotla uvek me probudi. Pogledam u telefon – tek da proverim da se svet nije okončao tokom noći – a zatim nastavljam da ležim u krevetu, osluškujući pucketanje i škripanje radijatora.

U 7.00 uključujem radio – već podešen na *Današnji program* Radija 4 – pružam ruku i uključujem aparat za kafu, sinoć napunjen vodom i kafom – filter-mešavinom *karte noar*, s filter-papirom presavijenim na određeni način. Veličina mog stana ima izvesne prednosti. Jedna od njih je to što mogu da dohvatim i frižider i aparat za kafu, a da pritom ne moram da ustajem iz kreveta.

Kafa je obično gotova dok na radiju pročitaju aktuelne vesti, a onda se izvlačim ispod toplog jorgana i pijem je, s kapljicom mleka, i jedem parče tosta sa džemom od malina (bez maslaca – nije u pitanju neka dijeta, već, naprosto, ne volim te dve stvari zajedno).

Ono što dolazi posle zavisi od vremena. Ako pada kiša, ili mi se ne ide na trčanje, onda se tuširam, proveravam elektronsku poštu i počinjem sa radom.

Međutim, tog jutra bilo je divno vreme i svrbeli su me tabani da izađem napolje, čujem šuštanje mokrog lišća pod patikama i osetim vetar na licu. Istuširaću se posle trčanja.

Navukla sam majicu s kratkim rukavima, helanke, i obula sportske patike, pored vrata, gde sam ih i ostavila. Onda sam strčala niza stepenice na ulicu, i napolje, u svet.

Kad sam se vratila, bila sam zagrejana, znojava i prijatno umorna. Dugo sam stajala ispod tuša, razmišljajući o spisku obaveza za taj dan. Morala bih da obavim još jednu onlajn kupovinu – skoro sam ostala bez hrane. Morala bih da završim redigovanje svoje knjige – obećala sam urednici da ću to uraditi ove sedmice, a nisam čak ni počela. Takođe, trebalo bi da pregledam imejllove pristigle putem kontakt-formulara na mom web-sajtu, što nisam radila čitavu večnost, jer sam neprestano odlagala. Najveći deo biće neželjena reklamna pošta, razume se – kakvu god vrstu

verifikacije da stavite, čini se da ne odvraća botove. Ali ponekad su to korisne stvari, molbe za književne kritike ili prve primerke. A ponekad... ponekad su to pisma od čitalaca. U načelu, ako vam ljudi pišu, to rade zato što im se dopala knjiga, premda sam dobila nekoliko poruka u kojima su mi govorili koliko sam grozna osoba. Ali čak i kada su fini, i dalje mi je to čudno i nelagodno, što vam neko saopštava svoju reakciju na vaše privatne misli, kao da čitate tuđe mišljenje o svom dnevniku. Nisam sigurna da ću se ikad navići na to osećanje, ma koliko dugo da pišem. Možda je to delimično razlog zašto moram da se mentalno pripremim za to.

Kad sam se obukla, uključila sam laptop i polako počela da pregledam imejlove, usput brišući nepotrebne. Vijagra. Obećanje da će mi pomoći da „zadovoljim svoju ženu“. Ruske lepotice.

A onda...

*Primalac: Melani Čo; kejt.derbi.02@DPW.gsi.gov.uk; T Doksma; Kimajo, Liz; info@LNSo.co.uk; Marija Tatibu; Ajris P. Vestavej; Kejt Ovens; smarfi@shoutlinemedia.com; Nina da Souza; Frenč, Kris Šaljje: Florens Klej
Predmet: KLERINO DEVOJAČKO!!!*

Kler? Nisam poznavala nijednu Kler, izuzev...

Srce mi je brže zakucalo. Ali to nije mogla biti ona. Nisam je videla deset godina.

Prst mi je čitav minut lebdeo iznad dugmeta za brisanje. A onda sam kliknula da otvorim poruku.

ČAO SVIMA!!!

Za sve one među vama koji me ne poznaju, zovem se Flo i najbolja sam Klerina prijateljica s fakulteta. Takođe sam – fanfare – njena kuma!!! Stoga ću po staroj dobroj tradiciji organizovati njeno DEVOJAČKO VEĆE!!!

Pričala sam s Kler i – kao što verovatno možete da pretpostavite – ona ne želi nikakve gumene penise ili ružičaste pernate šalove.

Rut Ver

Stoga ćemo imati nešto prefinjenije – vikend blizu njenog starog koledža u Nortamberlandu – iako mislim da će se možda nekoliko nestašnih igara neopaženo provući ispod radara!!!

Kler je izabrala vikend od 14. do 16. novembra. Znam da je sve ovo VEOMA iznenadno, ali nismo imale mnogo izbora, s obzirom na radne obaveze, Božić i tako dalje. Molim vas, odgovorite što pre.

Grlim vas i ljubim – i nadam se da ću vrlo uskoro imati priliku da vidim stare i nove prijateljice!!!

Flo cmok cmok cmok

Sedela sam i nelagodno se mrštila na ekran, grickajući nokte i pokušavajući da shvatim o čemu je reč.

Onda sam ponovo pogledala spisak imena u polju *Primalac*. Tamo je postojalo jedno ime koje sam prepoznala: Nina da Souza.

Pa, to se uklapa. To mora da je Kler Kavendiš. Nije mogao biti niko drugi. A ja sam znala – ili mislila da se sećam – da je pohađala Univerzitet u Daramu, ili možda onaj u Njukasu? Što se uklapalo u okvir Nortamberlanda.

Ali zašto? Zašto me je Kler Kavendiš pozvala na devojačko veče?

Da li je to bila neka greška? Da li je ova Flo, prosto, poharala Klerin adresar i ispalila imejl svima koje je mogla da pronađe?

Ali samo dvanaest osoba... to je značilo da moje uključivanje teško može biti greška, zar ne?

Sedela sam i zurila u ekran, kao da pikseli mogu da pruže odgovor na pitanja koja su mi se nelagodno meškoljila u stomaku. Poželela sam da sam obrisala taj imejl, da ga nisam pročitala.

Odjednom više nisam mogla da sedim. Ustala sam i otišla do vrata, a zatim se vratila do stola, gde sam stala u mestu, gledajući u ekran laptopa.

Kler Kavendiš. Zašto ja? Zašto sad?

Teško da sam mogla da pitam ovu Flo.

Postojala je samo jedna osoba koja bi to možda znala.

Sela sam. Potom sam, brzo, da ne bih sebi dala priliku da se predomislim, otkucala i poslala imejl.

Dok smo bili živi

Primalac: Nina da Souza

Šalje: Nora Šo

Predmet: Devojačko veče???

Najdraža N, nadam se da si dobro. Moram da priznam da sam se malčice iznenadila kad sam nas obe videla na spisku za Klerino devojačko veče. Ideš li? Ljubim te

Onda sam sačekala odgovor.

Tokom narednih nekoliko dana trudila sam se da ne mislim o tome. Usredsredila sam se na posao – udubljavala sam se u zamršene sitnice korekture teksta – ali mi je imejl od Florens neprestano odvlačio pažnju, kao afta na jeziku koji zaboli čim je smetnete s uma, kao iskrzani nokat koji ne možete da prestanete da grickate. Imejl se spuštao sve niže i niže u sandučetu, ali sam osećala da je tamo, njegova oznaka *neodgovoreno* bila je poput nemog prekora, a neodgovorena pitanja koja je postavljao bila su kao kamenčić u cipeli moje svakodnevne rutine.

Odgovori, molila sam Ninu u mislima dok sam trčala u parku, ili kuvala ručak, ili samo zurila uprazno. Padalo mi je na pamet da je pozovem. Ali nisam znala šta sam želela da joj kažem.

Onda, nekoliko dana kasnije, dok sam doručkovala i blejala na Tvi-teru, blesnula je ikonica za novi imejl.

Bila je to poruka od Nine.

Srknula sam kafu i duboko udahnula, a zatim kliknula na imejl.

Šalje: Nina da Souza

Primalac: Nora Šo

Predmet: Re: Devojačko veče???

Batice! Nismo se čule sto godina. Upravo sam pročitala tvoj imejl – radila sam dežurstva u bolnici. Hriste, da budem iskrena, to je poslednje što želim. Stigla mi je pozivnica za venčanje pre nekog vremena, ali sam se nadala da sam izbegla devojačko veče. Ideš li ti? Da sklopimo pakt? Ići ću ako ideš i ti?

Ljubim te, N.

Popila sam kafu dok sam gledala u ekran; terala sam se da odaberem ikonicu za odgovor, ali nikako mi nije išlo da kliknem na nju. Nadala sam se da će Nina odgovoriti makar na neko od pitanja koja su mi se rojila u glavi tokom poslednjih nekoliko dana. Kad je to venčanje? Zašto su me pozvale na devojačko veče, ali ne i na svadbu? Za koga se udaje?

Hej, znaš li... Počela sam da pišem, a zatim izbrisala. Ne. Nisam mogla to da pitam s neba pa u rebra. To bi bilo jednako priznanju da nemam blage veze s tim šta se dešava. Oduvek sam bila isuviše ponosna da priznam neznanje. Mrzim kad se osetim inferiorno.

Pokušala sam da potisnem to pitanje dok sam se oblačila i tuširala. Ali kada sam uključila računar, u poštanskom sandučetu čekala su me još dva nepročitana imejla.

Prvi je bio *ne hvala* jedne od Klerinih prijateljica, u kom se sa žaljenjem kao razlog nedolaska navodi porodični rođendan.

Drugi je bio još jedan imejl od Flo. Ovog puta sadržao je zahtev za potvrdu čitanja.

Primalac: info@LNSo.co.uk

Šalje: Florens Klej

Predmet: Re: KLERINO DEVOJAČKO!!!

Draga Li,

Izvini što dosađujem, ali samo se pitam jesi li dobila moj imejl od pre neki dan! Znam da je prošlo prilično dugo otkako si se poslednji put videla s Kler, ali ona se toliko nada da ćeš moći da dođeš. Često priča o tebi i znam da joj je krivo što niste ostale u kontaktu posle srednje škole. Ne znam šta se desilo, ali ona bi zaista volela da budeš tamo – ima li šanse da pristaneš?! To bi joj stvarno upotpunilo vikend.

Flo

Imejl je verovatno trebalo da učini da se osetim polaskano – to što Kler toliko želi da budem tamo, što se Flo toliko potrudila da mi uđe u trag. Ali nije. Umesto toga osetila sam nalet besa što me neko pritiska, uzurpira mi privatnost zahtevom za potvrdu čitanja. Kao da me neko proverava, špijunira.

Zatvorila sam imejl i otvorila dokument koji sam radila, ali čak i kada sam se bacila na posao, odlučno izbacivši sve misli o devojačkoj večeri iz glave, Florensine reči ostale su da vise u vazduhu poput odjeka, provocirajući me. *Ne znam šta se desilo*. Zvučala je kao dete kojem su oteli igračku. Ne, pomislila sam ogorčeno. Ne znaš. Zato nemoj da zabadaš nos u moju prošlost.

Zaklela sam se da se nikad neću u nju vraćati.

Nina je bila drugačija – ona je sad živela u Londonu, i s vremena na vreme naletele bismo jedna na drugu u okolini Heknija. Bila je deo mog londonskog života u jednakoj meri kao i onog u Redingu.

Ali Kler – ona je nedvosmisleno bila deo prošlosti – a ja sam želela da tamo i ostane.

Ipak, jedan mali deo mene – mali dosadni deo, koji mi je peckao savest – nije.

Kler mi je bila prijateljica. Najbolja prijateljica, veoma dugo. Ipak, pobegla sam, bez osvrtnja, ne ostavivši joj čak ni telefonski broj. Kakva prijateljica uradi takvo nešto?

Ustala sam, nespokojna, i, nemajući ništa pametnije da radim, napravila još jednu šolju kafe. Stajala sam pored aparata dok je šištao i grgotao, grickajući nokte i razmišljajući o deset godina koje su prošle otkako sam je poslednji put videla. Kada je aparat konačno završio, sipala sam sebi šolju i odnela je natrag do radnog stola, ali nisam ponovo počela da radim. Umesto toga otvorila sam *Gugl* i u polju za pretragu otkucala „Kler Kavendiš Fejsbuk“.

Ispostavilo se da ima mnogo Kler Kavendiš, i kafa se ohladila pre nego što sam pronašla jednu za koju sam mislila da bi mogla biti ona. Profilna slika bila je fotografija para u kostimima iz serije *Doktor Hu*. Čupava crvena perika je zaklanjala lice, ali bilo je nečega u načinu na koji je devojka bacila glavu unazad i smejala se što me je nateralo da zastanem dok sam pregledala beskrajn spisak. Muškarac je bio odeven kao Met Smit, s razbarušenom kosom, naočarima s rožnatim okvirom i leptir-mašnom. Kliknula sam na sliku da je uvećam i dugo sam zurila u njih dvoje, pokušavajući da razaznam crte lica ispod riđe perike. Što sam više gledala, bila sam sve ubeđenija da to jeste Kler. Čoveka pored nje definitivno nisam poznavala, u to sam bila sigurna.

Kliknula sam na osnovne informacije. Među zajedničkim prijateljima bila je Nina da Souza. Definitivno Kler. A ispod zaglavlja o statusu veze, stajalo je: „U vezi s Vilijamom Pilgrimom.“ To ime nateralo me je da se zamislim. Delovalo mi je poznato na neki neodređeni način. Neko iz škole? Ali jedini Vilijam u našoj generaciji bio je Vil Majls. *Pilgrim*. Nisam mogla da se setim nikoga ko se preziva Pilgrim. Kliknula sam na njegovu profilnu sliku, ali bila je to fotografija polupune krige piva.

Vratila sam se na Klerinu profilnu sliku, i dok sam gledala u nju, trudeći se da smislim šta mi valja činiti, u glavi mi je odzvanjao Floin imejl: *Toliko se nadala da ćeš moći da dođeš. Često priča o tebi.*

Osetila sam kako mi nešto steže srce. Neka vrsta griže savesti, možda.

Otišla sam bez osvrtnja; u šoku, kontuzovana, i dugo sam se koncentrisala na to da nastavim da idem, čvrsto rešena da ostavim prošlost iza sebe.

Samoočuvanje: to je sve za šta sam tada bila sposobna. Nisam dozvoljavala sebi da razmišljam o svemu što sam ostavila za sobom.

Ali sad su Klerine oči gledale u moje, koketno gvireći ispod crvene perike, a meni se učinilo da u njenim očima vidim nekakvu molbu, nekakav prekor.

I ponovo su krenula da mi se prikradaju sećanja. Prisećam se načina na koji je umela da učini da se osećate bogovski, samo svojim prisustvom. Sećam se njenog grlenog smeha, poruka koje mi je slala na časovima, uvrnutog smisla za humor.

Sećam se spavanja u njenoj sobi kad sam imala otprilike šest godina, svog prvog boravka van kuće. Ležala sam tamo i osluškivala kako tiho diše u snu. Kada sam konačno zaspala, imala sam noćnu moru i upiščila sam se u krevet. Kler me je zagrlila i dala mi da grlim njenog plišanog medu dok se ona odšunjala do ormana da uzme nove čaršave, i sakrila stare u korpu za prljav veš.

Čula sam glas njene majke na odmorištu, tih i sanjiv, kako pita šta se dešava, i Klerin brz odgovor: „Prosula sam mleko, mamice, i skroz pokvasila Lijin krevet.“

Za trenutak prošlost je oživela, vreme od pre dvadeset godina, ja kao uplašena devojčica. Mogla sam da osetim *miris* njene spavaće sobe – ustajalost noćnog vazduha, slatkoću soli za kupanje u staklenoj tegli na simsu, miris sveže opranih čistih čaršava.